

Warszawa, 12 września 2024 r.

UCHWAŁA nr 1/2024
KOMITETU KRYSTALOGRAFII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
z dnia 12 września 2024 r.
w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Polskiej Akademii Nauk.

W ramach konsultacji publicznych projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk, Komitet Krystalografii PAN wyraża swoje negatywne stanowisko w odniesieniu do zmian proponowanych w art. 35. projektu ustawy.

W opinii Komitetu Krystalografii PAN, proponowane brzmienie art. 35 p.1 „W skład komitetu naukowego wchodzi członkowie krajowi i członkowie akademii młodych uczonych, stosownie do dyscyplin naukowych albo artystycznych, które reprezentują zgodnie z oświadczeniami złożonymi na podstawie art. 343 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, **oraz osoby wybrane przez instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust.1 pkt 1, 2, i 6 tej ustawy**” budzi poważne zastrzeżenia. Skierowanie do pracy w komitetach naukowych PAN członków spoza dyscypliny naukowej wybranych przez instytucje niezwiązane z daną dyscypliną, w żaden sposób nie poprawi wiarygodności komitetów, a tylko osłabi zarówno ich pozycję, jak i pozycję i rolę PAN. Obecnie, to dane środowisko naukowe decyduje, kto je reprezentuje w komitecie naukowym, w wyniku demokratycznych wyborów i, z całą pewnością, ze znacznie większą wiedzą o merytorycznej działalności kandydujących osób, niż w przypadku skierowania do prac w komitecie przypadkowych osób przez instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust.1 pkt 1, 2, i 6 tej ustawy. Takie rozwiązanie legislacyjne otwiera pole do różnego rodzaju negatywnych efektów takich jak gra polityczna czy konflikt interesów. Nie widzimy żadnego powodu, aby takie rozwiązanie poprawiło wyniki działalności naukowej Komitetów PAN. Tylko demokratyczne wybory członków komitetów naukowych mogą zapewnić, że będą oni powszechnie akceptowani i będą odczuwali poparcie swojego środowiska naukowego. Wzmacnia to ich pozycję oraz wiarygodność i zaufanie do danego komitetu naukowego. Jesteśmy przekonani, że najciekawsze osiągnięcia polskiej nauki powstają właśnie tam, gdzie powstały mocne środowiska naukowe, które potrafiły się zorganizować. Ponadto, demokratyczne wybory członków komitetów naukowych PAN przez krajowe środowisko naukowe są istotną częścią tradycji i prestiżu PAN. Rezygnacja z takich procedur to degradacja PAN zarówno w Polsce jak i na arenie międzynarodowej. To nie komitety naukowe w ich obecnym kształcie są słabymi elementami organizacji PAN.

Komitet Krystalografii PAN krytycznie ocenia zapowiedź przerwania 4-letniej kadencji komitetów naukowych PAN, które zostały wyłonione przez środowisko naukowe jesienią 2023 r. i rozpoczęły swoją kadencję w 2024 r. Kadencyjność komitetów naukowych PAN jest gwarancją ich niezależności. Stąd przerwanie kadencji należy uznać za zamach na tę niezależność, a tym samym za zamach na wolność badań naukowych, samorządność akademicką i demokratyczne zasady wyłaniania organów przedstawicielskich.

Warto nadmienić, że zgodnie z proponowanym art. 33. (strona 9) nowelizacji Ustawy o PAN „Komitet naukowy jest samorządną reprezentacją dyscypliny naukowej albo pokrewnych dyscyplin naukowych albo dyscypliny artystycznej albo dyscyplin artystycznych służącą integrowaniu naukowców z całego kraju.” Warto podkreślić, że przeprowadzane obecnie powszechne i demokratyczne wybory przedstawicieli do komitetów naukowych pełnią rolę integracyjną środowisk naukowych i zapewniają samorządność reprezentacji danych dyscyplin naukowych. Delegowanie do komitetów przypadkowych osób przez instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki przekreśla postulowane w tym punkcie cele.

Konkludując, Komitet Krystalografii PAN wyraża swoje negatywne stanowisko, w odniesieniu do zmian proponowanych w art. 35. projektu ustawy o Polskiej Akademii Nauk i wnioskuje o pozostawienie art. 35 ust. 1 ustawy o PAN w jego obecnym brzmieniu, tj. „W skład komitetu naukowego wchodzi członkowie krajowi Akademii zgodnie z ich specjalnością naukową oraz osoby wybrane przez właściwe środowisko naukowe”.

W ogólności rozwiązania zawarte w projekcie ustawy z dnia 15 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o Polskiej Akademii Nauk nie tylko nie były konsultowane ze środowiskiem naukowym, ale stanowią poważne zagrożenie dla konstytucyjnej wolności badań naukowych, samorządności akademickiej i demokratycznych zasad wyłaniania organów przedstawicielskich.

Uchwała wyraża poglądy Komitetu Krystalografii PAN i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem PAN.

W głosowaniu tajnym brało udział 30 Członków Komitetu.

Oddano:

28 głosów „za”

0 głosów „przeciw”

2 głosy „wstrzymuję się”

Przewodniczący Komitetu Krystalografii PAN

Prof. dr hab. Krzysztof Woźniak